

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ELEŞTİREL DÜŞÜNME BECERİLERİNİN İNCELENMESİ: KKTC ÖRNEĞİ

Selime GÜNTAŞ¹

Emre ÇETİN²

ÖZ

Günümüz bireylerinin düşünme becerilerine sahip olması gerekir. Eleştirel düşünmenin çağın gereksinimlerini karşılamak adına zorunlu hale geldiği söylenebilir. Literatüre bakıldığında, öğrencilerin öğrenmelerinin daha etkili olmasını sağlayan eleştirel düşünme becerisidir. Eleştirel düşünme sayesinde sadece bilgi alış-verişi olmasından ziyade düşünme becerisi kazandırma söz konusudur. Dolayısı ile bilgi üreten, bilgiye nasıl ulaşılması gerektiğini öğreten, sürekli olarak yeni bir şey ortaya koymaya çalışan bireyler yetiştirilmesinde eleştirel düşünme becerisi son derece önemlidir. Bu çalışma sayesinde üniversite öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerinin ne düzeyde olduğu ve cinsiyete, burslu-burssuz durumu, mevcut akademik ortalaması, sınıf düzeyi, yaşı, program türü değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla yürütülmüştür. Nicel bir araştırma olarak tasarlanan çalışmada çalışma grubunu KKTC’ de bir Vakıf Üniversitesi’nin Hukuk Fakültesi, İnsan ve Toplum Bilimleri, Eğitim Fakültesi tüm kademe öğrencileri oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında araştırmacıların geliştirdiği kimlik bilgi formu ve Kökdemir (2003) tarafından geliştirilen “California Eleştirel Düşünme Ölçeği” kullanılmıştır. Toplam 6 alt ölçek ve 51 madde yer almaktadır. Ölçekte yer alan alt ölçekler şunlardır: Analitiklik Alt Ölçeği, Açık Fikirlilik Alt Ölçeği, Meraklılık Alt Ölçeği, Kendine Güven Alt Ölçeği, Doğruyu Arama Alt Ölçeği, Sistematiçlik Alt Ölçeği’ dir (Kökdemir, 2003). Bulgular ışığında öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim; Eleştiri, Eleştirel Düşünme, Eleştirel Düşünme Becerileri, Tutum

Jel Kodları:

¹ Öğretim Görevlisi, Kıbrıs Sosyal Bilimler Üniversitesi, Lefkoşa, selime.guntas@kisbu.edu.tr

² Yrd. Doç. Dr., Kıbrıs Sosyal Bilimler Üniversitesi, Lefkoşa, kiriemre@gmail.com

A STUDY ON CRITICAL THINKING SKILLS OF UNIVERSITY STUDENTS: THE NORTH CYPRUS EXAMPLE

ABSTRACT

Nowadays, to have thinking skills of individuals is a necessity in the contemporary world. Learning to think has gained importance instead of exchanging information in education. Therefore, modern schools have tried to train individuals who are aware of the ways of accessing information as thinking and criticizing ones and also prepared educational programs towards gaining thinking skills to their students. In this study, both critical thinking skills levels of university students and the differentiation of these levels by demographic variables such as gender, birth place, parent's job and occupations and the number of their siblings have been examined. In this quantitative research the study group has consisted of first and second grade students of a foundation university in North Cyprus. For gathering data, both individual information form developed by researcher and "California Critical Thinking Scale" adapted to Turkish language by Kökdemir (2003) have been used. Its six subscales are analitical thinking, open mindedness, curiosity, self-confidence, looking for the truth, systematic thinking. Statistical analysis of the research findings has been continued.

Keywords: Education, Criticism, Critical Thinking, Critical Thinking Skills, Attitude

JEL Codes:

GİRİŞ

Eleştirel tutum, bilimsel alanda uğraşan insanları diğer insanlardan ayıran önemli bir özelliktir (Corvi, 1997). Bireyin çevresinde olup biteni anlamaya ve anlamlandırmaya çalıştığı duruma eleştiri veya eleştirel düşünme denilmektedir. Yine anlama ve anlamlandırmaya yönelik ortaya çıkan birtakım sorunlara çözüm önerileri getirme durumu şeklinde de ifade edilebilir. Bu çözümlere öncelikle problemi tanımlayarak işe başlanmalıdır. Bunun yanı sıra karar verme, herhangi bir dönüt sağlama ve birtakım değerlendirmelerde bulunma gibi durumları içermektedir (Chaffee, 1994). Bireyin tüm önyargılardan arınıp doğruya yönelmesi, hoşgörülü olma ya da olmamayı tercih etmesi yine eleştirel bakış açısı ile ilişkili olduğu söylenebilir. Yaşanan bazı durumlarda sonucun bilinmesi tahmin edilmesi zor bir durumdur. Bu durum, bireyin planlı ve programlı olmamasından kaynaklı bazı sistematik sorunlarla karşılaşılmasına sebep olabilir. Farklı bir durum olarak ise bireyin yeni bir konuya ilgi ve merakı olmayabilir. Dolayısı ile bir bireyin durum ve ya olayda bazen sağlıklı karar vermesi mümkün olmayabilir (Facione ve Facione, 1992, akt; Kartal, 2012).

Tüm bu durumlardan yola çıkarak eleştirel düşünme; bilişsel ve duyuşsal sürecin yanında yapılan tüm etkinlikleri de kapsar. Eleştirel düşünmeye sahip bir bireyin kendini yenilemesi yani yeniliğe açık olması, sorgulama yönünün kuvvetli olup her şeyi olduğu gibi kabul etmemesi gerekir. Kaynaklara ulaşırken öncelikle ilk kaynağa ulaşmayı hedef edinmelidir. Herhangi bir konunun içeriğinde detaylara takılı kalmadan daha yüzeysel ve şeffaf olmayı tercih eder. Her zaman karşısındaki kişiye saygılı olmayı bilir. Eleştirel düşünme becerisi olan birey bu özellikleri sergilerken aynı zamanda düşüncelerini de bilimselliğe dayandırmaya gayret gösterir (Doğanay, 2000).

Facione ve Giancarlo (2000) ve Kökdemir (2003) “eleştirel düşünme eğilimleri” olarak;

- Analitik Düşünce; herhangi bir sorun karşısında dikkatli olmanın yanında büyük problemlerle karşılaşıldığında herkes tarafından kabul edilen yolları tercih etme durumudur.
- Açık fikirlilik; bireyin birbirinden farklı yaklaşımları tercih etmesi, yeni yönelimlere hoşgörülü olması ve başka görüşleri de önemseme durumudur.
- Meraklılık; bireyin yeni şeyler öğrenme isteğini içerir.
- Kendine güven; bireyin bir şeyi yapabilmesine inanmasıdır.
- Doğruyu arama; gerçeğin peşine düşüp her zaman objektif olmayı gösterir.
- Sistematiçlik; belirli bir plan ve programa dayalı olarak dikkatli bir şekilde araştırma yapmadır.
- Bilişsel olgunluk; zihinsel süreçte herhangi bir durumu gerçekleştirebilme yetisine sahip olma durumu şeklindedir ifade edilebilir. (Kökdemir, 2003; Kartal, 2012).

Eğitimin temel öğelerinden birisi içeriktir. Ders içeriklerinin istendik yönde kalıcı davranış olarak öğrenilebilmesi için eğitim sürecinin çok iyi işlemesi gerekmektedir. Geleneksel eğitimdeki ezbere dayalı sistemin uygulanmasından ziyade yaşam boyu öğrenme yani öğrencinin yaparak-yaşayarak öğrenme gerçekleştirmesi hedeflenmelidir (Paul ve Elder, 2001). Eleştirel bakış açısı ile bu durumun istenilen düzeye getirilmesi sağlanabilir. Bilimsel olarak akıl yürütme gerçekleştirilmiş olur (Özden, 2005; Emir, 2012).

Globalleşen dünyada her geçen yıl toplumların hızla geliştiği görülmektedir. Gelişim gösteren bu toplumlar incelendiğinde eleştirel bakış açısının ön planda olduğu, çözüm önerilerinin eleştirel bakış açısı ile oluşturulduğu net bir şekilde görülmektedir. Eleştirel düşünmenin tüm boyutları ve özelliklerine bakıldığında eğitim alanında dikkat çeken bazı hususlar bulunmaktadır. Eğitimciler bu durumda ciddi görev ve sorumluluklar yüklenmektedir. Eğitici olarak, etkinliklere yer verilirken uygun öğrenme ortamları seçilmesine, eleştirel düşünme becerisini kazandıracak her türlü imkânı sunma ve oluşturma gibi durumlar söz konusudur (Yaralı, 2020).

Özet olarak eleştirel düşünme becerisinin sonradan kazanılan bir beceri olduğunu söylemek mümkündür. Yaşamın her anında bu beceriyi kazanma söz konusu olabilir. İlk olarak aile bireylerinin yanında bu beceri kazanılır. Ebeveynlerin kazandırmasıyla başlayan bu durum yaşamın ilerleyen dönemlerinde de artarak devam eder. Belirli olgunluğa erişildikten sonra asıl sorumluluk eğitimcilerle düşer. Sonuç itibari ile okul çağına gelmiş bir çocuğun olaylara eleştirel bakma becerisini geliştirmek eğitimcinin görevleri arasındadır. Daha sonra ise gerçek yaşam ile tanışan yetişkin bir birey, karşılaştığı sorunlar karşısında çözüm önerilerini eleştirel bir bakış açısı ile doğru şekilde yansıtır (Seferoğlu ve Akbıyık, 2006).

Eleştirel bakış açısıyla ilgili 2005 müfredat programı incelendiğinde; kazanılması öngörülen beceriler ve kazanımlar olarak eleştirel düşünme becerisinin de yer aldığını görmekteyiz. İçeriğe bakıldığında; bireylerin nitelik olarak yetişmesini sağlamaya yönelik çeşitli bakış açılarını kazandırmak ve değerlendirmelerin doğru şekilde yapılması vurgulanmaktadır (Polat ve Çalışkan, 2014).

Yapılan alan yazın taramasında, eleştirel düşünme becerisiyle ilgili ortaya konulan çalışmalardan bazıları aşağıda yer almaktadır:

White ve Hargrove (1996) tarafından Teksas' ta 3. ve 12. sınıf arasındaki öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik bir çalışma gerçekleştirmiştir. Öğretmenlerin eleştirel düşünme becerisi kazanması yönelik yapılan bir çalışmadır. Lamar Üniversitesi'nde yapılan araştırma ile tüm öğretmen adaylarının katılımı ile bilişsel yetenek gelişim testi uygulanmış öğretmenlerin eleştirel düşünmeye hazırbulunuşlukları ölçülmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlar arasında eleştirel düşünmeye öğretmen adaylarının tam hazır olmadıkları bilhassa analiz etme ve sentezleme basamağında sıkıntılar yaşadıkları belirtilmiştir.

Andrew' in (2000) yapmış olduğu bu çalışma, eleştirel düşünme becerisine yönelik görüşleri tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğretmenlerin eleştirel düşünme becerileri çok önemsedikleri, %89'unun eleştirel düşünme becerilerini kazandırmada ise eksik yönlerinin olduğunu kabul edip bu yüzden eleştirel düşünmeye yönelik yeterli etkinlikler yapmadıkları sonuçlar arasındadır.

Yetim ve Göktaş (2000) yapmış olduğu bir çalışmada, öğretmenlerin eleştirel düşünme becerisinin yanında kendine güvenmeyi de benimsemesi gerektiğini ifade etmektedir. Böylece hem mesleki gelişimi hem de kişisel gelişimi sağlanmış olur.

Kong (2001) tarafından Singapur Milli Eğitim Enstitüsünde yapılan ve öğretmen adaylarının görev öncesi dönemlere ilişkin eleştirel düşünceleriyle ilgili eğilimlerinin etkilerini tespit etmek amacıyla bir grup katılımcının üzerinde CCTDI (Kaliforniya Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği) ölçme aracı uygulanmıştır. Elde edilen bulgular arasında katılımcıların tamamına yapılan testte eleştirel düşünme ile ilgili puanlarının gayet yüksek olduğu ortaya konulmuştur.

Gülveren (2007) çalışmasında, Cornell Eleştirel Düşünme Testini uygulamıştır. Bulgularına bakıldığında, eğitim fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin yeterli düzeyde olmadığı, kız öğrencileri değişkeni bazında eleştirel düşünme becerilerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğu ve bölümler arasında ise anlamlı bir farklılık görülmediği sonuçları yer almaktadır. Diğer elde edilen sonuç ise normal öğretim öğrencileri bazında, ikinci öğretim öğrencilerinden eleştirel düşünmede daha başarılı olduğu, öğrencilerin yaş ve sınıf düzeylerinin eleştirel düşünmede etkisinin az olduğu, akademik ortalamalarına bakıldığında ise yüksek olan katılımcıların eleştirel düşünme becerilerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Hamurcu, Günay ve Akamca (2005) tarafından yapılan çalışmada Fen bilgisi ve Sınıf Öğretmenliği anabilim dalı öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimi profillerinin alt boyutlarıyla incelemiştir. Belirtilen iki anabilim dalı öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimlerinin genel manada güçlü olduğu; sınıf düzeyinde bakıldığında ise üst sınıflar lehine anlamlı bir farklılık olduğu; anabilim dalı bazında ise sınıf öğretmenliği ana bilim dalı öğrencileri lehine olduğu sonuçları bulunmuştur.

Korkmaz (2009)' in çalışmasının sonuçları arasında eğitim fakültesinde eğitim gören öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimlerinin orta düzeyde olduğunu, eğitim fakültesinde görülen eğitimin bu eğilimleri geliştirmeye yönelik yetersizliği, cinsiyet değişkeni ve bölüm değişkeni faktörlerinin ise anlamlı bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir.

Şen (2009) araştırmasında Türkçe öğretmen adaylarına yönelik “Eleştirel Düşünme Tutum Ölçeği,”ni uygulamıştır. Türkçe öğretmeni adaylarının eleştirel düşünme becerisi düzeyi açısından orta düzeyde olduklarını, eleştirel düşünme yetisine hakimken durumlarının yaş, cinsiyet, öğretim durumu, anne ile babanın eğitim durumu, anne ile babanın mesleği, lisede okunan alan, gelir durumu, mezun

olunan lise türü, gazete ve kitap okuma sıklığı değişkenleri bazında istatistiksel manada anlamlı düzeyde farklılık olmadığı sonuçları elde edilmiştir.

Alper (2010) da öğretmen adaylarının üzerinde yapmış olduğu araştırmada öğretmen adaylarının eleştirel düşünme beceri düzeylerini ortaya koymaya çalışmıştır. Bu konuda eleştirel düşünme becerilerinin orta seviyede kaldığı sonucu ortaya çıkan çalışmada, alt boyutlarının ise doğruyu bulma eğilimine yönelik tüm bölümlerde seviyesinin düşük olduğu sonucu elde edilmiştir.

Turan, Aydın ve Uğurlu (2013) çalışmasını eleştirel düşünme dayalı öğretimin öğrencilerin eleştirel düşünme bazlı eğilimlerine ve çevre etiği yaklaşımlarına yönelik yapmıştır. Araştırma sonucunda olumlu yönde etkisinin olduğuna yönelik sonuçlar elde edilmiştir.

Yücel (2013) ise çalışmasında İngilizce ve Almanca yabancı dili bölümünde okuyan öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerini incelemiştir. Bu bölümdeki öğretmen adaylarının eleştirel düşünme ile ilgili görüş düzeylerinin orta ve ağırlıklı bazda düşük düzeyde olduğunu, değişkenler bazında baktığımızda ise eleştirel düşünme eğilimiyle anabilim dalı, cinsiyet ve akademik başarının arasında anlamlı bir farklılık olmadığı elde edilen sonuçlar arasındadır.

Sonuç olarak öğretmen adaylarının eleştirel düşünmeye yönelik bilgi ve becerileri son zamanlarda özellikle üzerinde durulması gereken önemli konular arasındadır. Eleştirel düşünebilen, sorgulayan, değerlendirmelerde bulunurken eleştirel düşünmeyi kullanmayı kendisine ilke edinen bireyler yetiştirilmesi son yılların dikkat çeken amaçlarındandır. Bu şekilde günümüzün ihtiyaçlarına yönelik insan profilinin yetiştirilmesi sağlanacaktır. Geleneksel eğitim anlayışından ziyade çağdaş eğitim anlayışı ile bilgiyi ezberleyerek değil yaparak-yaşayarak öğrenme amaçlanmaktadır. Aynı zamanda eğitim kurumlarının da ek olarak eleştirel düşünme becerisi ile okuma alışkanlığı kazanma, bilgi elde etme ve çeşitli değerlendirmelerde bulunmayı sağladığı söylenebilir. Bunu gerçekleştirmek için de okuma alışkanlığı ve eleştirel düşünme yönü gelişmiş öğretmenlere ihtiyaç duyulmaktadır. Dolayısı ile öğretmen adaylarının mesleğe başlamadan hizmet öncesi dönemde eleştirel düşünmeye yönelik hedeflerini ortaya koyup çağdaş birer birey yetiştirilmesi amaçlanmalıdır.

Tüm bunlara göz önüne alındığında bu çalışma kapsamında öğretmen adaylarının eleştirel düşünmeye yönelik eğilimleri arasında bulunan ilişki ortaya konmuştur. Çalışmanın amacı, çeşitli üniversitelerin eğitim fakültelerinde öğrenim görmekte öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini ele almaktır. Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıda alt problemler belirlenmiştir.

1. Öğrencilerin Eleştirel düşünmeye yönelik eğilimleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
2. Öğrencilerin Eleştirel düşünmeye yönelik eğilimleri eğitim gördükleri fakülteye göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Öğrencilerin Eleştirel düşünmeye yönelik eğilimleri sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Bu çalışmada elde edilen veriler ışığında uygulanacak çözümlene tekniği ele alındığından bu çalışma nicel bir araştırma türündedir. Çalışmada Kökdemir (2003)'in geliştirdiği “Kaliforniya Eleştirel Düşünmeye Yönelik Tutum Ölçeği”(KEDY) katılımcılara uygulanmıştır. Çalışmanın bağımsız değişkenleri bazında katılımcıların cinsiyet değişkeni ve fakülte değişkenleri araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan anket formu ile toplanmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu Kıbrıs Sosyal Bilimler Üniversitesinde öğrenim görmekte olan ve rastgele örnekleme yöntemle seçilen 154 öğrenci oluşturmaktadır. KEDY ölçeğinde bulunan 51 madde ve öğrencilerin demografik ve akademik özelliklerinin elde edildiği form 154 öğrenciye uygulanmış. Çalışmada verilerin analizi SPSS 21 paket programı kullanılarak elde edilmiştir.

Ölçeğin güvenilirlik değerine baktığımızda Cronbach alpha güvenilirlik katsayısı hesaplanarak bulunmuştur. Çalışmada elde edilen güvenilirlik değeri 0,85 olarak bulunmuş, ve güvenilirliğin maksimum değerinin 1 olduğu düşünüldüğünde kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmüştür.

Tablo 1. Araştırmanın Örnekleme ait Betimsel İstatistikler

		N	%
Cinsiyet	Kadın	69	44.8
	Erkek	85	55.2
	Toplam	154	100.0
Fakülte	Eğitim İnsan ve Toplum Bilimleri	74	48.1
	Dini İlimler	56	36.4
	Toplam	154	100.0
	1. sınıf	31	20.1
Sınıf	2. sınıf	35	22.7
	3. sınıf	66	42.9
	4. sınıf	22	14.3
	Toplam	154	100.0

Tablo 1'e bakıldığında , araştırmaya katılan katılımcıların % 44,8'ini kadın ve % 55,2'sini de erkek katılımcılar oluşturduğu görülmektedir. Fakülte bazlı katılımcı oranlarına bakıldığında ise, en yüksekten düşüğe doğru; Eğitim Fakültesi 48.1 % , Dini İlimler Fakültesi 36.4 % ve İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi 15.6 % olduğu gözlenmektedir. Benzer şekilde katılımcıların sınıf bazlı dağılımı da birbirine yakın değerlerde gözlenmektedir.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde çalışmada elde edilen verilere dair bulgular ve yorumlara ele alınmıştır. Her bir alt problem ve bu problemin çözümü için kullanılan teknik sırasıyla belirtilmiştir.

Öğrencilerin Eleştirel düşünmeye yönelik eğilimleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Bu alt probleme cevap bulabilmek amacıyla, iki bağımsız grup arasındaki ortalama farkını test etmeye yarayan bağımsız gruplar için t testi uygulanmış ve t testi sonuçları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: KEDY Ölçeğinden Elde Edilen Puanların Cinsiyete Göre T Testi Sonuçları.

Cinsiyetiniz:	N	X	Sx	T	Sd
Kadın	69	195.84	23.663	-2,132	152
Erkek	85	204.32	25.217		

Tablo 1 incelendiğinde Erkeklerin KEDY ölçeği puanlarının Aritmetik Ortalaması 25,21 standart sapması 25,21 iken, kadınlarda Aritmetik Ortalama 23,66 standart sapma 23,66 olarak bulunmuştur. Ortalamalar arasındaki bulunan fark t (-2,132) değeri incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

2. alt problem şu şekildedir:

Öğrencilerin Eleştirel düşünmeye yönelik eğilimleri eğitim gördükleri fakültelere göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Bu alt problemi test etmek amacıyla, ikiden fazla gruba ait ortalama farkının test edilmesinde kullanılan Varyans Analizi yöntemi uygulanmış ve sonuçlar tabloda verilmiştir.

Tablo 2: KEDY ölçeği puanlarının fakültelere göre elde edilen Varyans Analizi Sonuçları

Değişkenlik	Karaler toplamı	sd	Karaler ortalaması	F
Gruplararası	1794.892	2	897.446	1.466
Grup içi	92433.549	151	612.143	
Toplam	94228.442	153		

Tablo 2 incelendiğinde ortalamalar farkına ait F değeri (1,466) anlamlı bulunmamıştır. Bir başka ifadeyle KEDY puanları öğrencileri bağlı oldukları fakültelere göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Araştırmaya ait 3. Alt problem:

Öğrencilerin eleştirel düşünmeye yönelik eğilimleri sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Bu alt problemi çözümlenmek amacıyla iki veya daha fazla grup arasındaki ortalama farkını test etmeye yarayan varyans analizi yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen varyans analizi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: KEDY ölçeği puanlarının sınıflara göre elde edilen Varyans Analizi Sonuçları

Değişkenlik	Karaler toplamı	sd	Karaler ortalaması	f
Gruplararası	952.647	3	317.549	.511
Grup içi	93275.794	150	621.839	
Toplam	94228.442	153		

Tablo 3 incelendiğinde elde edilen f değeri (0,511) anlamlı bulunmamıştır. Bir başka ifade ile katılımcıların KEDY ortalama puanları ile sınıflarına göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

ÖNERİLER

- Eleştirel düşünme becerisinin olumlu olmasına yönelik faaliyetler, çeşitli yöntem ve teknikler tercih edilmelidir. Böylelikle mesleki kariyerlerinde eleştirel düşünme yeterliliğine sahip olabilirler.
- Bu dersi veren öğretim elemanlarının hem konu alanı hem de mesleki yeterlilik bakımından gerekli niteliğe sahip olması gerekmektedir. Bu yüzden eleştirel düşünmeye yönelik etkinlikler, hizmet içi eğitim, seminerler vb. faaliyetler düzenlenebilir.

Eleştirel düşünme becerisine yönelik model geliştirmek önemlidir. Bundan dolayı akademisyenler ders sırasında farklı fikirlere saygılı, tartışmaya ve çelişkilere hoşgörülü bir sınıf ortamı düzenleyebilir, eğitim sürecinde rol model davranışlar sergilemeye dikkat çekebilir.

KAYNAKLAR

Alper, A., (2010). Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimleri. *Eğitim ve Bilim*, 35(158), 14-27.

Andrew, S. F. (2000). Critical Thinking in South Dakota Public Schools Grades 3, 4, and 5: The Influence of Teachers. *Behaviors Perceptions and Attitudes*, 61, 888.

Chaffee, J., (1994). *Thinking Critically*. Houghton Mifflin. Boston.

Corvi, R., (1997). *An Introduction to the Thought of Karl Popper*. Routledge. London.

Doğanay, A., (2000). *Yaratıcı Öğrenme*. Ankara Eğitim-Sen Yayınları. 172.

Emir, S., (2012). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 34-57.

Facione, P.A. ve Facione, N., (1992). The California Critical Thinking Dispositions Inventory (CCTDI); and CCTDI Test Manual, Millbrae, CA: California Academic Pres, Erişim Tarihi: 25.03.2018, <http://www.insightassessment.com/9test-cctdi.html>.

Facione, P.A., Facione, N.C. ve Giancarlo C.A.F., (2000). The Disposition Toward Critical Thinking: Its Character, Measurement, and Relationship to Critical Thinking Skill. *Informal Logic*, 20(1), 61-84.

Gülveren, H. (2007). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin eleştirel düşünme becerileri ve bu becerileri etkileyen eleştirel düşünme faktörleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Hamurcu, H., Günay, Y. ve Akamca, G.Ö., (2005). Fen Bilgisi Ve Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimi Profilleri. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 20, 147-157.

Kartal, T., (2012). İlköğretim Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 13(2), 279-297.

Kong, S. L. (2001). *Critical Thinking Dispositions of Pre-service Teachers in Singapore: A Preliminary Investigation*, 09 Kasım 2019 tarihinde <http://www.aare.edu.au/01pap/kon01173.htm> adresinden erişildi.

Korkmaz, Ö., (2009). Eğitim Fakültelerinin Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Eğilim ve Düzeylerine Etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4), 879-902.

Kökdemir, D. (2003). Eleştirel düşünme ve bilim eğitimi. *Pivolka*, 2(4), 3-5.

Özden, Y., (2005). *Öğrenme ve Öğretme*. Ankara Pegem Yayıncılık.

Paul, R. ve Elder, L., (2001). *Critical Thinking: Tools for Taking Charge of Your Learning and Your Life*. Upper Saddle River, Nj: Prentice Hall.

Polat, S., & Çalışkan, M. (2014). *Eleştirel düşünme becerisi öğretiminin çok yönlü incelenmesi* (Doctoral dissertation, Necmettin Erbakan Üniversitesi).

Seferoğlu, S. S., ve Akbıyık, C. (2006). Eleştirel düşünme ve öğretimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(30), 193-200.

Şen, Ü. (2009), Türkçe Öğretmeni Adaylarının Eleştirel Düşünme Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Journal of World of Turks*. 1(2), 85-87.

Turan, S., Aydın, H. ve Uğulu, İ., (2013). Eleştirel Düşünme Becerilerini Temel Alan Biyoloji Eğitiminin Ortaöğretim Öğrencilerinin Ekolojik Etik Yaklaşımlarına ve Eleştirel Düşünme Eğilimlerine Etkisi. *NWSA-Education Sciences*, 1C0584, 8(2), 232-244.

White, F. W. & Hargroue, R. (1996). Ane Those Perparing to Teach Prepared to Teach Critical Thinking? *Journal of Instructional Psychology*, 23(2), 117-121.

Yaralı, K. T. Gelişimsel Açıdan Eleştirel Düşünme ve Çocuklarda Eleştirel Düşünmenin Desteklenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1-26.

Yetim, A. ve Göktaş, Z., (2000). Öğretmenin Mesleki ve Kişisel Nitelikleri. *10-12 Mayıs Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 2.Ulusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu Bildirileri*, 569-573.

Yücel, M. S., (2013). Almanca ve İngilizce Yabancı Dil Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimleri, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(2), 377-393.